

EXPRESSIONISM

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΕΞΠΡΕΣΣΙΟΝΙΣΜΟΣ

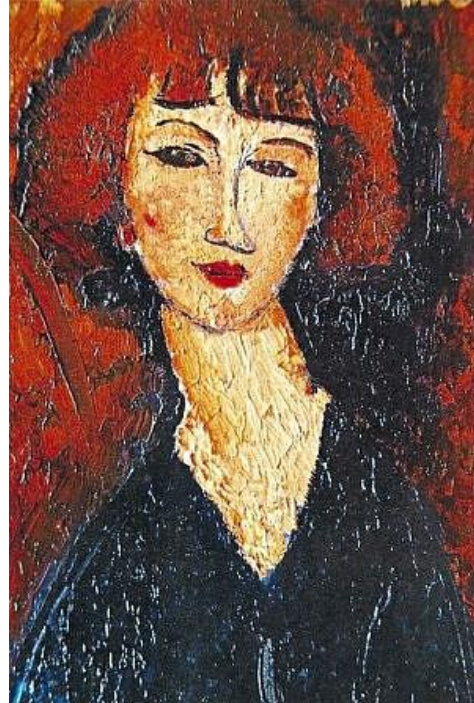
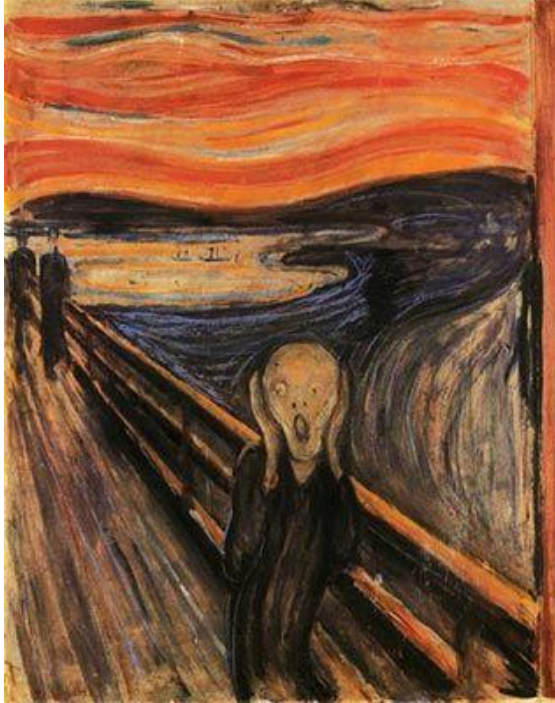

Ο **Εξπρεσιονισμός** αποτελεί καλλιτεχνικό κίνημα της μοντέρνας τέχνης που αναπτύχθηκε στις αρχές του 20ού αιώνα, περίπου την περίοδο 1905-1940 και κυρίως στο χώρο της ζωγραφικής. Η κλασική φάση του εξπρεσιονιστικού κινήματος εξαπλώθηκε σε όλη την Ευρώπη.

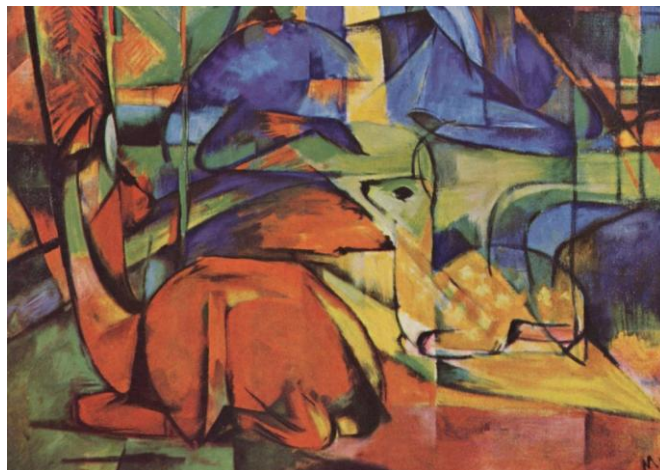
Το παράδειγμά του θα έδινε, αργότερα, υλικό στον Αφηρημένο Εξπρεσιονισμό και η επιρροή του θα γινόταν αισθητή για όλο τον υπόλοιπο αιώνα στη γερμανική τέχνη. Ήταν, επίσης, ένας σπουδαίος πρόδρομος για τους καλλιτέχνες του Νεο-Εξπρεσιονισμού της δεκαετίας του 1980.

Βασικό χαρακτηριστικό των εξπρεσιονιστών καλλιτεχνών ήταν η **τάση να παραμορφώνουν την πραγματικότητα στα έργα τους, αδιαφορώντας απέναντι σε μια πιστή και αντικειμενική**

αναπαράσταση της. Συχνά ο εξπρεσιονισμός διακρίνεται και από μια έντονη **συναισθηματική αγωνία**, χαρακτηριστικά μάλιστα μπορούμε να πούμε πως ελάχιστα εξπρεσιονιστικά έργα έχουν χαρούμενη διάθεση.

Ο **όρος εξπρεσιονισμός** (*expressionism*, από τον λατινικό όρο *expressio*, *-onis* δηλαδή έκφραση) αποδίδεται στον Τσέχο ιστορικό τέχνης **Antonin Matějček** το 1910, ο οποίος χρησιμοποίησε τον όρο αυτό περισσότερο για να δηλώσει μια τάση αντίθετη στον Ιμπρεσιονισμό. Χαρακτηριστικά αναφέρει "...ένας Εξπρεσιονιστής επιθυμεί πάνω από όλα να εκφράσει τον εαυτό του...". Αυτή η στάση του εξπρεσιονισμού ήταν ασφαλώς αντίθετη στις αξίες των ιμπρεσιονιστών, οι οποίοι επεδίωκαν μια αντικειμενική αναπαράσταση της πραγματικότητας.

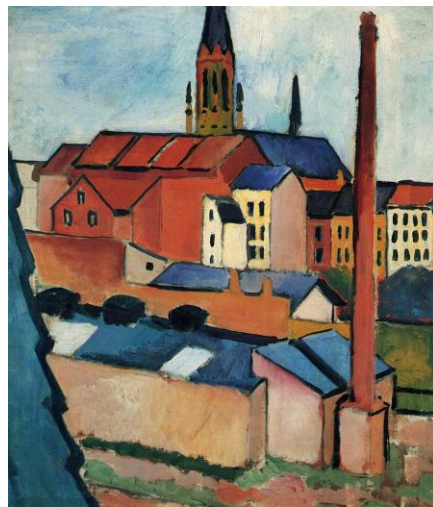

Το ρεύμα του εξπρεσιονισμού **αναπτύχθηκε κυρίως στη Γερμανία**. Στην πραγματικότητα δεν υπήρξε ποτέ κάποια ενιαία οργανωμένη ομάδα καλλιτεχνών που να αυτοαποκαλούνταν Εξπρεσιονιστές αλλά περισσότερο μικρές ομάδες με κοινά χαρακτηριστικά και κυρίως οι ομάδες **Blaue Reiter (Γαλάζιος Καβαλάρης)** και **Die Brücke (Η Γέφυρα)** με έδρα το *Μόναχο* και τη *Δρέσδη* αντίστοιχα. Οι εξπρεσιονιστές ζωγράφοι επηρεάστηκαν από διάφορους προγενέστερους ζωγράφους, μεταξύ των οποίων ο **Βαν Γκόγκ** και ο **Μουνκ** αλλά επίσης και από έργα της **αφρικανικής τέχνης**.

Θεωρείται πως οι εξπρεσιονιστές ήρθαν σε επαφή με το έργο των **Φωβιστών** στο Παρίσι. Τα δύο κινήματα διακρίνονται και από ένα κοινό χαρακτηριστικό στην τεχνική τους, συγκεκριμένα τη χρήση έντονων χρωμάτων και αντιθέσεων. Ωστόσο ενώ **οι φωβιστές επεδίωκαν με αυτό το τρόπο να δημιουργήσουν όμορφες εικόνες**, οι εξπρεσιονιστές **στόχευαν στην πρόκληση βαθύτερων συναισθημάτων**. Για τους Εξπρεσιονιστές, **το χρώμα αποτελούσε ένα σημαντικό μέσο έκφρασης από μόνο του**, χωρίς απαραίτητα την ανάγκη ενός αντικειμένου. Ο **Καντίνσκυ** ήταν από τις ηγετικές μορφές του Εξπρεσιονισμού που στήριξαν αυτή τη θέση και οδήγησαν σταδιακά στη διαμόρφωση της σύγχρονης αφηρημένης τέχνης.

Πέρα από τη ζωγραφική, ο εξπρεσιονισμός θεωρείται πως μπορεί να παρατηρηθεί και σε άλλες μορφές της τέχνης. Στη λογοτεχνία, τα μυθιστορήματα του **Φραντς Κάφκα** συχνά χαρακτηρίζονται εξπρεσιονιστικά, ενώ και στο γερμανικό θέατρο υπήρξε ένα εξπρεσιονιστικό κίνημα στις αρχές του 20ού αιώνα καθοδηγούμενο κυρίως από τους **Γκέοργκ Κάιζερ** (Georg Kaiser) και **Ερνστ Τόλερ** (Ernst Toller).

Στη μουσική, οι **Άρνολντ Σένμπεργκ** (Arnold Schoenberg), **Άντον Βέμπερν** (Anton Webern) και **Άλμπαν Μπεργκ** (Alban Berg), συνέθεσαν έργα που επίσης χαρακτηρίζονται εξπρεσιονιστικά.

Αυτό που διαχωρίζει τα έργα τους, σε σχέση με τη μουσική των σύγχρονών τους, όπως για παράδειγμα του **Μωρίς Ραβέλ** ή του **Ιγκόρ Στραβίνσκι**, αποτελεί το γεγονός ότι ξέφυγαν από την παραδοσιακή τονική σύνθεση προσθέτοντας και μη-τονικά στοιχεία (atonal). Χαρακτηριστική ίσως εξπρεσιονιστική μουσική σύνθεση αποτελεί η όπερα Lulu του **Άλμπαν Μπεργκ**.

Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η **επίδραση του εξπρεσιονιστικού κινήματος στον κινηματογράφο** και ειδικότερα στον γερμανικό. Ως πρώτες εξπρεσιονιστικές ταινίες θεωρούνται τα **Το Εργαστήριο του Δρ. Καλιγκάρι** (The Cabinet of Dr. Caligari, 1920) και **Νοσφεράτου μια συμφωνία τρόμου** (Nosferatu, eine Symphonie des Grauens, 1922) των σκηνοθετών Ρόμπερτ Βίνε και Φρήντριχ Βίλεμ Μουρνάου αντίστοιχα. Οι ταινίες του γερμανικού εξπρεσιονισμού γυρίστηκαν ως επί το πλείστον με πενιχρά μέσα και η θεματολογία τους απέιχε κατά πολύ από τις ρομαντικές ταινίες του Χόλιγουντ ή τις ταινίες δράσης της εποχής.

Ο εξπρεσιονισμός επέδρασε σημαντικά στη διαμόρφωση μεταγενέστερων καλλιτεχνικών ρευμάτων και ειδικότερα του αφηρημένου εξπρεσιονισμού.

Βασικοί εκπρόσωποι του εξπρεσιονισμού

Βασίλι Καντίνσκυ

Έντβαρτ Μουνκ

Όσκαρ Κοκόσκα

Φραντς Μαρκ

Έμιλ Νόλντε

Έγκον Σίλε

Χαΐμ Σουτίν

Ερνστ Λούντβιχ Κίρχνερ

Μαξ Μπέκμαν

Emil Nolde - "Verspottung", 1909 - Oil on canvas, 86 x 106 cm.- from the collection of the Brücke Museum in Berlin

